

**PRIMJENA MSFI 17 NA KONKRETNIM PRIMJERIMA OSIGURANJA
REPUBLIKE SRPSKE**

**APPLICATION OF IFRS 17 ON CONCRETE EXAMPLES OF
INSURANCE OF THE REPUBLIC OF SRPSKA**

Stručni rad

*Goran Četojević MA**

Sažetak

Ovaj rad analizira neophodne pretpostavke koje osiguravajuće kompanije trebaju zadovoljiti kako bi se uskladile sa zahtjevima Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 17 - Ugovori o osiguranju (MSFI 17) i bile spremne da ga primjenjuju od momenta stupanja na snagu. Cilj rada je da se na primjeru portfelja finansijske imovine društva za osiguranje Republike Srpske prikažu potencijalni efekti primjene MSFI 17, uvažavajući specifičnosti tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini. Pored toga, rad će analizirati koje promjene uvodi ovaj standard u odnosu na postojeći Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 4, kao i računovodstvenu praksu kompanija koje posluju na tržištu osiguranja u BiH.

Ključne riječi: MSFI 17, osiguranje, ugovor, modeli vrednovanja, finansije, standard, izazovi implementacije.

Abstract

This paper analyzes the necessary prerequisites that insurance companies need to meet in order to align their business with the requirements of International Financial Reporting Standard 17 - Insurance Contracts (IFRS 17) and be ready to apply it from the moment it enters into force. The aim of the paper is to present potential effects of applying IFRS 17, taking into account the specificities of the insurance market in Bosnia and Herzegovina, using the example of the portfolio of financial assets of the insurance

** Ekonomski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, Majke Jugovića 4, 78000 Banja Luka Bosna i Hercegovina, e-mail: goran.cetojevic@gmail.com*

companies in Republic of Srpska. In addition, the paper will analyze the changes that this standard introduces in relation to the existing International Financial Reporting Standard 4, as well as the accounting practices of companies operating in the insurance market in Bosnia and Herzegovina.

Keywords: IFRS 17, insurance, contract, valuation models, finance, standard, implementation challenges.

1. UVOD

Izazov uvođenja Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 17 (MSFI 17), čiji je predmet ugovori osiguranja, čak i za evropske zemlje koje su od 1. januara 2016. godine počele da primjenjuju Solventnost II, kao novi koncept procjene adekvatnosti kapitala zasnovan na tržišnom vrednovanju aktiva i obaveza, predstavlja veliki izazov. Ukupno gledano, primjena Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 17 na ugovore o osiguranju predstavlja veliki izazov za osiguravajuće kompanije i regulatorna tijela, ali i za cjelokupnu industriju osiguranja i reosiguranja. Osiguranje je pretpostavka za postojanje mnogih društvenih i ekonomskih aktivnosti. U davna vremena, kada su kupci robe zahtjevali zaštitu od rizika gubljenja robe, oni su se organizovali u grupe koje su zvale "branice". U slučaju da bi došlo do gubitka robe, učesnici grupe bili su obezbjeđeni novčanom naknadom koja je pokrivala njihove gubitke. Savremeno osiguranje predstavlja proizvod kojim se izdavalac osiguranja obavezuje da će u slučaju ispunjenja uslova oplatiti određenu novčanu sumu kao nadoknadu za nastalu štetu. Ovim se izdavalac osiguranja obavezuje da pokrije finansijski gubitak u slučaju nastanka određenog rizika (Arnet, 2002: 10). U savremenom društvu, postoje različite vrste osiguranja. Životno osiguranje pruža zaštitu od rizika kada je u pitanju životno ostvarenje, penzija ili finansijska zaštita u slučaju smrti osigurane osobe. Osiguranje imovine obezbjeđuje zaštitu od rizika kada je u pitanju imovina i stvari u slučaju njihovog oštećenja ili uništenja. Zdravstveno osiguranje pruža zaštitu u slučaju bolesti ili povreda osigurane osobe, obezbjeđujući troškove lijekova, liječenja ili operacija. Osiguranje odgovornosti pokriva štetu koju osigurana osoba može da nanese drugima i obezbjeđuje finansijsku nadoknadu za nastalu štetu (Vujanić, 2014: 211-226.). Uz osnovne vrste osiguranja, postoje i dodatne opcije kao što su kreditno osiguranje, transportno osiguranje, osiguranje od gubitka ili krađe, turističko

osiguranje itd. Ovakva dodatna osiguranja pokrivaju specifične rizike koji nisu obuhvaćeni osnovnim vrstama osiguranja (Nikolić, 2011: 123-135). Osiguranje je najčešće potrebno kada se želi zaštititi od rizika. Rizik je definisan kao potencijalna opasnost koja može da dovede do gubitka ili oštećenja i koju je potrebno predvideti i ukloniti (Gavrilović. 2012: 32-47.). Osiguranje je način na koji se može premostiti ovaj potencijalni gubitak i uz nadoknadu u vidu premije, osigurano je od finansijskog gubitka u slučaju realizacije rizika.

2. OSNOVI MSFI 17 I NJEGOVA RAZLIKA U ODNOSU NA MSFI

4

MSFI 17 je objavljen 2017. godine. Ovaj standard je zamijenio MSFI 4, koji je objavljen 2004, a u primjeni je od 2005. godine. MSFI 17 je međunarodni standard finansijskog izvještavanja koji se odnosi na ugovore sa klijentima, odnosno ugovore o osiguranju. On je uveden od strane Međunarodnog saveta za računovodstvo (IASB) sa ciljem da se standardizuju načini objavljivanja informacija o ugovorima o osiguranju i da se olakša njihova analiza. Novi standard uvodi jedinstvenu metodologiju za objavljivanje informacija o ugovorima o osiguranju, uključujući i rizike koji su povezani sa tim ugovorima. Cilj je da se unapredi kvalitet finansijskih izvještaja društava za osiguranje i da se pruže tačnije informacije za potencijalne investitore i ostale zainteresovane strane (Ilić, 2016: 35-42).

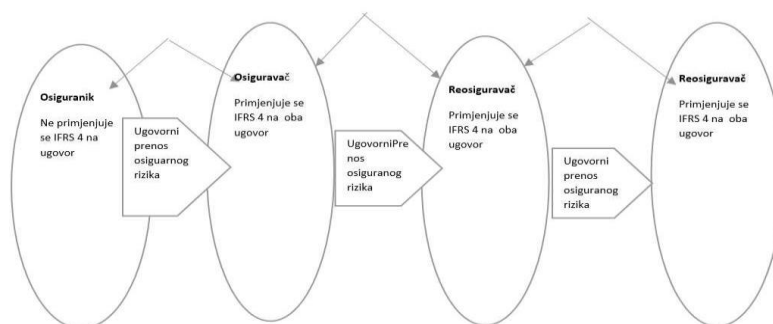
Subjekat MSFI 17 se primjenjuje na: ugovore o osiguranju, uključujući ugovore o reosiguranju koje izdaje; ugovore o reosiguranju koje drži; i ugovore o ulaganju s obilježjima diskrecionog učešća koje izdaje, pod uslovom da isti subjekat izdaje i ugovore o osiguranju. Dva glavna cilja MSFI 17 Ugovora o osiguranju predstavljaju:

1. MSFI-jem 17 Ugovori o osiguranju utvrđuju se principi priznavanja, mjerenja, prikazivanja i objavljivanja ugovora o osiguranju obuhvaćenih ovim standardom. MSFI 17 ima za cilj osigurati da subjekti pružaju relevantne podatke koji vjerno oslikavaju predmetne ugovore. Ti podaci korisnicima finansijskih izvještaja služe kao osnova za procjenu učinaka ugovora o osiguranju na finansijski položaj, finansijske rezultate i novčane tokove subjekta.

2. Subjekt je kod primjene MSFI-ja 17 dužan uzimati u razmatranje sva svoja značajna prava i obaveze bez obzira da li proizilaze iz ugovora, zakona ili drugih pravnih propisa.

Primjena Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 17 (MSFI 17) imala je značajan uticaj na način na koji društva za osiguranje vrednuju svoju finansijsku imovinu, uključujući i portfelje hartija od vrijednosti. Glavna razlika u odnosu na prethodni standard MSFI 4 je u tome što MSFI 17 predstavlja pristup zasnovan na principu ugovora, dok je MSFI 4 predstavljao pristup zasnovan na principu poštene vrijednosti. Primjena MSFI 17 zahtjeva dodatno objašnjenje uslova ugovora i primjenu kompleksnijih metoda za vrednovanje finansijske imovine, što može dovesti do različitih rezultata u odnosu na primjenu MSFI 4 (Kovačević, V., & Milićević, 2019: 35-44).

Prema važećem MSFI 4 isti se ne primjenjuje na ugovore o osiguranju između osiguranika i osiguravatelja, ali se primjenjuje na ugovore između osiguravatelja i reosiguravača, kao i na ugovore između reosiguravanja gdje jedno reosiguranje transferiše preuzeti rizik prema drugom reosiguranju kako je navedeno na slici 1. (Alihodžić,2020: 5), koja slijedi:

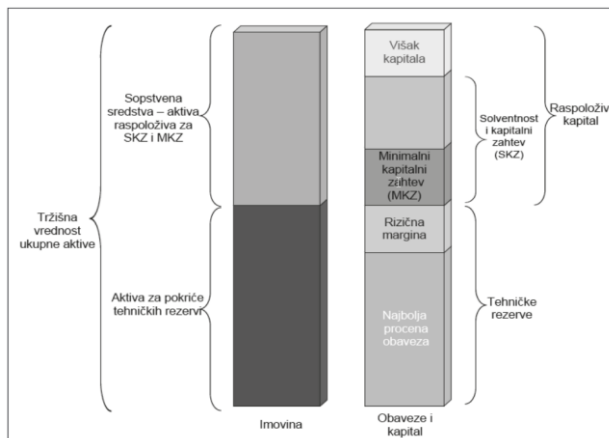
Slika 1. Specifičnosti ugovora o osiguranju i MSFI 4

Četiri najvažnije komponente ugovora o osiguranju su: osiguranje, ugrađeni derivati, posebne investicije i posebna dobra i usluge. Komponente u osiguranju se mjere pomoću Standarda o ugovoru o osiguranju. Pomoću Standarda o finansijskim instrumentima mjeri se dio ugovora o osiguranju koji sadrži ugrađene derivate i posebne investicije. Posebna dobra i usluge se mjere pomoću Standarda za prepoznavanje prihoda. Kriterij kojim se vode ugovori o osiguranju i po kojem su prepoznatljivi je da ugovor počinje kad počne period pokrića, osim ukoliko ugovor nije štetan, kada je ukupna korist iz ugovora

manja od troškova njegovog ispunjavanja. Ugovor o osiguranju je moguće prekinuti iz sljedećih razloga: kada nije više potrebno da se obezbijedi pokriće, zbog promjene cijena rizika osiguranja, zbog promjene cijene radi promjene rizika portfolija i ako se ugovor suštinski mijenja. U nekim ugovorima se pojavljuje zajedničko nošenje rizika više ugovarača. U svim slučajevima preuzimanja rizika osiguravatelj procjenjuje značajnost rizika od osiguranja ugovor po ugovor. Rizik osiguranja je značajan ako osigurani događaj može dovesti da isplate osiguravatelja dodatnih pogodnosti a koje nadilaze troškove koji bi bili plativi da se nikakav osigurani događaj nije zbio (troškovi obrade i procjene štete).

3. SOLVENTNOST II I NJEN UTICAJ NA SEKTOR OSIGURANJA

Solventnost II je nova regulativa solventnosti industrije osiguranja Evropske unije, koja je implementirana početkom 2016. godine. Iako Republika Srpska i Bosna i Hercegovina, kao i ostatak regiona (izuzev Slovenije i Hrvatske), nije implementirao odredbe ove direktive Evropske komisije, njeno će se dejstvo odnositi na region koji teži priključivanju jedinstvenom evropskom prostoru, odnosno Evropskoj uniji. Adekvatna priprema regulative, kao i domaćih osiguravajućih društava, neophodna je kako bi se izbjegli negativni uticaji koji su zabilježeni kod nekih osiguravajućih društava u Evropi i obezbijedila adekvatna pripremljenost na implementiranje Solventnosti II, što će morati uslijediti i prije punopravnog članstva, u procesu pridruživanja (Kalinić, 2017: 127). Solventnost II ima veliki uticaj na društva za osiguranje, pošto moraju da ostvare određene uslove kako bi zadržali solventnost i stabilnost u poslovanju. To uključuje održavanje određenog kapitala i pokrićenje određenih rizika u skladu sa standardima Solventnosti II. Društva za osiguranje su prinuđena da poboljšaju upravljanje rizikom i procjenu solventnosti, što je dovelo do povećanih troškova za primjenu ovih metoda (Kuzman, 2017: 213-226).

Slika 2. Minimalni i solventnosti kapitalni zahtjev

Solventnost II zasniva se na principima umjesto strogo propisanim pravilima, čime se ostavlja prostor za slobodne procene u implementaciji. Regulatorni okvir se bazira na tri stuba: kvantitativni zahtjevi, kvalitativni zahtjevi i tržišna disciplina. Prvi stub uključuje standarde procene imovine, obaveza i kapitala za solventnost. Drugi stub zahtjeva od osiguravača i reosiguravača sprovođenje sopstvenih procjena rizika i solventnosti. Treći stub se odnosi na transparentnost poslovanja osiguravajućih i reosiguravajućih društava. Solventnost II regulativa predviđa dva kapitalna zahtjeva: minimalni kapitalni zahtjev (MKZ) i solventnosni kapitalni zahtjev (SKZ-Slika 2.) (Novaković, 2019:1-13). Osnovne sličnosti između *Solventnosti* II i MSFI 17 su:

- zasnovanost na principima, a ne na striktnim pravilima,
- vrednovanje imovine i obaveza po fer vrednosti,
- uvažavanje vremenske vrednosti novca prilikom odmeravanja obaveza po osnovu osiguranja, putem diskontovanja očekivanih novčanih tokova,
- dodatak za rizik kao element tehničkih rezervi,
- zabrana prebijanja imovine i obaveza, prihoda i rashoda iz osiguranja i reosiguranja.

4. PRIMJENA MSFI 17 NA KONKRETNIM PRIMJERIMA OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE

Prema standardu MSFI 17, postoje tri pristupa mjerenja različitih vrsta ugovora o osiguranju: pristup alociranja premije (PAA), pristup zasnovan na varijabilnim naknadama (VFA) i opšti model (building block approach) (PricewaterhouseCoopers LLP, 2017: 12-14). Pristup alociranja premija je pojednostavljeni metod za mjerenje obaveza u toku preostalog perioda pokrića, koji se primjenjuje za ugovore osiguranja koji imaju period pokrića do godinu dana. Ukoliko se ne očekuje da će rezultati primjene ovog modela značajnije odstupati od onih koji bi se dobili primjenom opšteg modela, nije neophodno identifikovati komponente koje inače podrazumijeva MSFI 17 za mjerenja obaveza osiguranja, a koje podrazumijevaju ažurirane procjene budućih novčanih tokova, uvažavanje vremenske vrijednosti novca i uključivanje dodatka za rizik. Prema ovom pristupu, obaveze za nastale štete se određuju korišćenjem opšteg modela. U RS-u u 2021. godini poslovalo je ukupno 14 društava za osiguranje čije je sjedište u Republici Srpskoj*. Ova društva su kategorisana prema svojoj djelatnosti osiguranja, sjedištu i stanju većinskog vlasništva, a informacije su dostupne u narednoj tabeli na dan 31.12.2021. godine.

Tabela 1. Društva za osiguranje iz Republike Srpske (obračunata premija)

R.B.	Naziv društva za osiguranje	Sjedište	Većinsko vlasništvo
NEŽIVOTNA OSIGURANJA			
1	D.D. Brčko gas osiguranje	Brč	domaće
2	Drina osiguranje a.d.	Milići	domaće
3	Dunav osiguranje a.d.	Banja Luka	strano
4	Euros osiguranje a.d.	Banja Luka	domaće
5	Krajina osiguranje a.d.	Banja Luka	strano
6	Mikrofin osiguranje a.d.	Banja Luka	domaće
7	Nešković osiguranje a.d.	Bijeljina	domaće
8	Osiguranje Aura a.d.	Banja Luka	domaće
9	Osiguranje Garant d.d.	Brč	domaće
10.	Premium osiguranje a.d.	Banja Luka	domaće
11.	SAS-SuperP OSIGURANJE a.d.	Bijeljina	domaće
12.	Triglav osiguranje a.d.	Banja Luka	strano
ŽIVOTNA I NEŽIVOTNA OSIGURANJA (KOMPOZITNA DRUŠTVA)			
13.	Grawe osiguranje a.d.	Banja Luka	strano
14.	Wiener osiguranje a.d.	Banja Luka	strano

Izvor: Izvještaji društava za osiguranje iz RS

* AZORS - Agencija za osiguranje Republike Srpske (2021). Godišnji izvještaj o stanju sektora osiguranja u Republici Srpskoj, maj Banja Luka.

U narednoj tabeli dat je pregled ukupno obračunate premije na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj*, za 2020. i 2021. godinu.

Tabela 2. Premija osiguranja obračunata na tržištu RS

R.B.	Subjekti na tržištu RS	Obračunata premija na tržištu Republike Srpske				Indeks 2021/20
		2020.		2021.		
		Iznos (KM)	%	Iznos (KM)	%	
1.	DRUŠTVA IZ RS	181.422.362	76,1	191.995.945	74,4	105,8
1.1.	Neživotna osiguranja	157.116.037	65,9	165.668.950	64,2	105,4
1.2.	Životna osiguranja	24.306.325	10,2	26.326.995	10,2	108,3

Izvor: Izvještaji društava za osiguranje iz RS

4.1. Pokazatelji o isplaćenim odštetama i drugim naknadama iz osiguranja

U nastavku se daju osnovni podaci u vezi sa rješavanjem i isplatom odšteta i drugih naknada po osnovu ugovora o osiguranju (u daljem tekstu: obaveze iz osiguranja). U 2021. godini, društva za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj su, osiguranicima i korisnicima osiguranja, isplatila 84.792.252 KM, što u odnosu na 2020. godinu, kada je suma isplaćenih obaveza iz osiguranja iznosila 78.232.812 KM, predstavlja povećanje za 6.559.440 KM ili 8,4%.

Tabela 3. Iznos ukupno isplaćenih obaveza iz osiguranja po vrstama osiguranja

VRSTE OSIGURANJA	20	20
	Iznos (KM)	Iznos (KM)
Osiguranje nezgode	6.742.963	7.861.502
Zdravstveno osiguranje	543.890	419.107
Osiguranje vozila koja se kreću po kopnu osim šinskih vozila	10.924.792	11.413.145
Osiguranje vozila koja se kreću po šinama		
Osiguranje plovila	2.432	
Osiguranje robe u prevozu	42.065	59.205
Osiguranje imovine od požara i prirodnih sila	5.052.087	3.542.487
Osiguranje ostalih šteta na imovini	1.594.433	2.718.311
Osiguranje od odgovornosti za motorna vozila	42.627.999	45.013.911

* Ukupno obračunata premija na tržištu osiguranja Republike Srpske je obračunata na način da je ukupna premija koju su obračunala društva za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj, umanjena za premiju koju su ta društva obračunala u FBiH i uvećana za premiju koju su filijale društva za osiguranje sa sjedištem u FBiH obračunala u Republici Srpskoj.

Osiguranje od opšte građanske odgovornosti	208.926	622.739
Osiguranje kredita	215.193	622.419
Osiguranje garancija		
Osiguranje od različitih finansijskih gubitaka	308.459	148.908
Osiguranje pomoći	6.169	
UKUPNO NEŽIVOTNA OSIGURANJA	68.269.406	72.437.124
Životno osiguranje	8.910.634	11.109.990
Rente	16.285	28.645
Dodatna osiguranja uz osiguranje života	1.036.488	1.216.493
UKUPNO ŽIVOTNA OSIGURANJA	9.963.406	12.355.128
UKUPNO	78.232.812	84.792.252

Izvor: Izvještaji društava za osiguranje iz RS

Obračunata premija na tržištu osiguranja Republike Srpske, u periodu 01.01. do 31.12.2021. godine, iznosila je 258.088.634 KM i bila je veća, u odnosu na isti period prethodne godine, za 19.793.691 KM ili 8,3%. U sljedećoj tabeli je predstavljena struktura obračunate premije na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj, prema vrstama osiguranja, za 2020. i 2021. godinu.

Tabela 4. Obračunata premija na tržištu osiguranja u RS, prema vrstama osiguranja

Vrsta osiguranja	2020.		2021.		Indeks 2021/20
	Iznos (KM)	%	Iznos (KM)	%	
Osiguranje nezgode	13.822.492	5,8	14.248.749	5,6	103,1
Osiguranje vozila koja se kreću po kopnu osim šinskih vozila	18.361.681	7,7	20.236.360	7,8	110,2
Osiguranje imovine od požara i prirodnih sila	8.340.874	3,5	9.051.057	3,5	108,5
Osiguranje ostalih šteta na imovini	9.609.346	4,0	9.798.332	3,8	102,0
Osiguranje od odgovornosti za motorna vozila	135.408.942	56,8	142.120.068	55,1	105,0
Ostalo	7.114.827	3,0	9.376.139	3,6	131,8
Ukupno neživotna osiguranja	192.658.162	80,8	204.830.704	79,4	106,3
Životno osiguranje	45.636.781	19,2	53.257.930	20,6	116,7
Ukupno	238.294.943	100,0	258.088.634	100,0	108,3

Izvor: Izvještaji društava za osiguranje iz RS

Tabela 4. prikazuje obračunatu premiju na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj prema vrstama osiguranja u 2020. i 2021. godini. Ova tabela pokazuje da je ukupna obračunata premija na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj povećana za 8,3% u 2021. godini u odnosu na 2020. godinu, a iznosi 258.088.634 KM. Najveći udio u ukupnoj premiji ima osiguranje od

odgovornosti za motorna vozila sa 55,1% u 2021. godini, dok se na drugom mjestu nalaze neživotna osiguranja sa udjelom od 79,4% u ukupnoj premiji u 2021. godini. Takođe, tabela pokazuje i indeks rasta premije za svaku vrstu osiguranja u 2021. godini u odnosu na prethodnu godinu.

Bilans stanja i bilans uspjeha osiguravajućih kuća u Republici Srpskoj

Vrijednost poslovne aktive i pasive društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj, sa stanjem na dan 31.12.2021. godine, iznosila je 563.550.492 KM i u odnosu na stanje na dan 31.12.2020. godine bila je veća za 6,4%. Skraćena šema aktive zbirnog bilansa stanja društava za osiguranje za 2020. i 2021. godinu, data je u sljedećoj tabeli.

Tabela 5. Aktiva – ukupno za sva društva za osiguranje iz RS

A K T I V A	31.12.2020.		31.12.2021.		Indeks 2021/20
	Iznos (KM)	Udio	Iznos (KM)	Udio	
A. STALNA IMOVINA (I+II+III+IV)	402.496.069	76,0	440.920.866	78,2%	109,5
I - Nematerijalna sredstva	1.144.534	0,2%	1.595.916	0,3%	139,4
II - Nekretnine, investicione nekretnine, postrojenja, oprema i ostala osnovna sredstva (1+2+3)	119.925.500	22,6%	125.362.107	22,2%	104,5
1. Zemljište, građevinski objekti, postrojenja i oprema	42.632.847	8,0%	42.495.125	7,5%	99,7
2. Investicione nekretnine	70.931.500	13,4%	73.930.309	13,1%	104,2
3. Ostala osnovna sredstva	6.361.153	1,2%	8.936.673	1,6%	140,5
III - Dugoročni finansijski plasmani (1+2)	281.426.035	53,1%	313.962.843	55,7%	111,6
1. Učešće u kapitalu zavisnih, pridruženih i ostalih pravnih lica	4.783.224	0,9%	5.204.485	0,9%	108,8
2. Dugoročni finansijski plasmani matičnim, zavisnim i ostalim povezanim pravnim licima, dugoročni finansijski plasmani u zemlji i inostranstvu, finansijska sredstva koja se drže do roka dospjeća, inansijska sredstva raspoloživa za prodaju i ostali dugoročni finansijski plasmani	276.642.811	52,2%	308.758.358	54,8%	111,6
IV - Odložena poreska sredstva					
B. TEKUĆA IMOVINA (I+II+III+IV)	127.397.874	24,0	122.629.626	21,8%	96,3
I - Zalihe, stalna sredstva i sredstva obustavljenog poslovanja namijenjena prodaji	2.140.928	0,4%	1.809.895	0,3%	84,5
II - Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina	90.332.946	17,0%	81.725.216	14,5%	90,5
1. Potraživanja po osnovu premije, učešća u naknadi šteta i ostali kupci	13.519.939	2,6%	13.729.315	2,4%	101,5

2. Potraživanja iz specifičnih poslova i druga potraživanja	10.046.317	1,9%	9.092.358	1,6%	90,5
3. Kratkoročni finansijski plasmani	39.294.554	7,4%	32.459.447	5,8%	82,6
4. Gotovina	27.472.136	5,2%	26.444.096	4,7%	96,3
III - Aktivna vremenska razgraničenja	34.842.218	6,6%	38.814.661	6,9%	111,4
IV - Odložena poreska sredstva	81.782	0,0%	279.854	0,0%	342,2
POSLOVNA AKTIVA (A+B)	529.893.943	100,0%	563.550.492	100,0%	106,4
VANBILANSNA AKTIVA	12.129.862		11.841.195		97,6
UKUPNA AKTIVA	542.023.805		575.391.687		106,2

Izvor: Bilansi stanja društava za osiguranje iz RS

Tabela 6. prikazuje aktivu svih društava za osiguranje u Republici Srpskoj na kraju 2020. i 2021. godine. Kako se može vidjeti, ukupna aktiva je uvećana za 6,2%, na 575.391.687 KM. Najznačajniji dio aktive čini stalna imovina, koja je uvećana za 109,5%, na 440.920.866 KM, dok je tekuća imovina smanjena za 3,7%, na 122.629.626 KM. Vanbilansna aktiva je takođe smanjena za 2,4%, na 11.841.195 KM. Ukupna aktiva, uključujući i stalnu i tekuću imovinu, uvećana je za 6,4%, na 563.550.492 KM. Skraćena šema pasive zbirnog bilansa stanja društava za osiguranje za 2020. i 2021. godinu, data je u sljedećoj tabeli.

Tabela 6. Pasiva – ukupno za sva društva za osiguranje iz RS

PASIVA	31.12.2020.		31.12.2021.		Indeks 2021/20
	Iznos (KM)	Udio	Iznos (KM)	Udio	
A. KAPITAL	163.035.640	30,8%	166.416.922	29,5%	102,1
1. Osnovni kapital	110.630.891	20,9%	114.758.191	20,4%	103,7
2. Emisiona premija	6.606.242	1,2%	6.606.242	1,2%	100,0
3. Emisioni gubitak	4.035.080	0,8%	4.034.299	0,7%	99,98
4. Rezerve iz dobitka	5.302.698	1,0%	5.934.567	1,1%	111,9
5. Revalorizacione rezerve	3.075.245	0,6%	2.980.508	0,5%	96,9
6. Nerealizovani dobitci po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	4.908.229	0,9%	6.544.245	1,2%	133,3
7. Nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	1.377.854	0,3%	1.408.733	0,2%	102,2
8. Neraspoređeni dobitak (9+10)	46.692.755	8,8%	46.785.399	8,3%	100,2
9. Neraspoređeni dobitak ranijih godina	15.518.030	2,9%	15.145.689	2,7%	97,6
10. Neraspoređeni dobitak tekuće godine	31.174.725	5,9%	31.639.710	5,6%	101,5
11. Gubitak do visine kapitala (12+13)	8.767.486	1,7%	11.749.198	2,1%	134,0
12. Gubitak ranijih godina	8.553.388	1,6%	9.101.106	1,6%	106,4
13. Gubitak tekuće godine	214.098	0,0%	2.648.092	0,5%	1236,9
B. DUGOROČNA REZERVISANJA	127.814.022	24,1%	139.299.664	24,7%	109,0
V. OBAVEZE (1+2)	239.044.281	45,1%	257.833.906	45,8%	107,9
1. Dugoročne obaveze	3.124.400	0,6%	10.308.548	1,8%	329,9

2. Kratkoročne obaveze i PVR	235.919.881	44,5%	247.525.358	43,9%	104,9
2.1. Prenosna premija ŽO	6.941.651	1,3%	7.168.958	1,3%	103,3
2.2. Prenosna premija NŽO	119.589.848	22,6%	128.810.365	22,9%	107,7
2.3. Rezervisane štete ŽO	1.177.958	0,2%	1.541.299	0,3%	130,8
2.4. Rezervisane štete NŽO	77.096.680	14,5%	77.226.885	13,7%	100,2
2.5. Druga pasivna vremenska razgraničenja	6.017.079	1,1%	5.835.264	1,0%	97,0
2.6. Ostale kratkoročne obaveze	25.096.665	4,7%	26.942.587	4,8%	107,4
G. POSLOVNA PASIVA (A+B+V)	529.893.943	100,0%	563.550.492	100,0%	106,4
D. VANBILANSNA PASIVA	12.129.862		11.841.195		97,6
Đ. UKUPNA PASIVA	542.023.805		575.391.687		106,2

Izvor: Bilansi stanja društava za osiguranje iz RS

Skraćena šema zbirnog bilansa uspjeha društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj, za 2020. i 2021. godinu, data je u sljedećoj tabeli.

Tabela 7. Bilans uspjeha – ukupno za sva društva za osiguranje iz RS

P O Z I C I J A	2020.	Udio	2021.	Indeks 2021/20
	Iznos (KM)		Iznos (KM)	
A. POSLOVNI PRIHODI I RASHODI				
I - Poslovni prihodi (1+2+3+4+5+6)	251.767.009	93,3%	267.259.95	106,2
II - Poslovni rashodi (1+2)	222.416.051	94,7%	240.628.96	108,2
III - Poslovni dobitak/gubitak (I-II)	29.350.958		26.630.98	90,7
B. FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI				
I - Finansijski prihodi	10.657.371	4,0%	11.622.50	109,1
II - Finansijski rashodi	1.825.770	0,8%	1.542.73	84,5
III - Finansijski dobitak/gubitak (I-II)	8.831.601		10.079.77	114,1
AB - Dobitak/gubitak redovne aktivnosti (AIII+BIII)	38.182.559		36.710.76	96,1
V. OSTALI PRIHODI I RASHODI				
I - Ostali prihodi	3.584.592	1,3%	4.243.05	118,4
II - Ostali rashodi	5.487.958	2,3%	4.982.50	90,8
III - Dobitak/gubitak po osnovu ostalih prihoda i rashoda (I-II)	-1.903.366		-	38,8
G. PRIHODI I RASHODI OD USKLAĐIVANJA VRIJEDNOSTI IMOVINE				
I - Prihodi od usklađivanja vrijednosti imovine	2.948.855	1,1%	1.045.03	35,4
II - Rashodi od usklađivanja vrijednosti imovine	3.274.704	1,4%	2.430.92	74,2
III - Dobitak/gubitak po osnovu usklađivanja vrijednosti imovine (I-II)	-325.849		1.385.883	425,3
D. GUBITAK POSLOVANJA KOJI SE OBUSTAVLJA			74.805	
Đ. PRIHODI PO OSNOVU PROMJENE RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA ISPRAVKE GREŠAKA IZ RANLIJH GODINA	1420.784	0,2%	106.414	25,3

D I- RASHODI PO OSNOVU PROMJENE RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA I ISPRAVKE GREŠAKA IZ RANIJIH GODINA	754.597	0,3%	382.386	0,2%	50,7
E. DOBITAK /GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (AB+VIII+ GIII-D+D-D1)	35.619.531		34.234.656		96,1
Ž. TEKUĆI I ODLOŽENI POREZ NA DOBIT - Poreski rashodi perioda	3.910.983		3.809.487		97,4
Z - ODLOŽENI PORESKI RASHODI PERIODA	11.224	0,0%	12.014	0,0%	107,0
Z I - ODLOŽENI PORESKI PRIHODI PERIODA	1.418	0,0%	2.329	0,0%	164,2
I. NETO DOBITAK /NETO GUBITAK PERIODA (E-Ž-Z+ZI)=(Z 1-Z 2)	31.698.742		30.415.484		96,0
1. Neto dobitak tekuće godine	31.921.546		33.072.421		103,6
2. Neto gubitak tekuće godine	222.804		2.656.937		1192,5
J. OSTALI DOBICI I GUBICI U PERIODU					
K. UKUPAN NETO REZULTAT OBRAČUNSKOM PERIODU (I+JI-JII±JIII)	30.877.536		29.874.712		96,8
L. UKUPNI PRIHODI I DOBICI	269.772.210	100,0%	284.454.938	100,0%	105,4
Lj. UKUPNI RASHODI I GUBICI	234.983.691	100,0%	250.770.739	100,0%	106,7
M. UKUPAN BRUTO REZULTAT OBRAČUNSKOM PERIODU	34.788.519		33.684.199		96,8
N. TEKUĆI I ODLOŽENI POREZ NA DOBIT	3.910.983		3.809.487		97,4
Nj. UKUPAN NETO REZULTAT OBRAČUNSKOM PERIODU	30.877.536		29.874.712		96,8

Izvori: Bilans uspjeha društava za osiguranje iz RS

Tabela 7. predstavlja bilans uspjeha svih društava za osiguranje iz Republike Srpske za 2020. i 2021. godinu. U 2021. godini ukupni poslovni prihodi su iznosili 267.259.950 KM, što je za 6,6% više u odnosu na prethodnu godinu. Najveći prihodi su ostvareni od premija osiguranja nježivotnih osiguranja, čiji je iznos u 2021. godini iznosio 209.084.907 KM, što je za 4,5% više u odnosu na prethodnu godinu. Poslovni rashodi u 2021. godini su iznosili 240.628.966 KM, što je za 8,2% više u odnosu na prethodnu godinu. Najveći dio rashoda otpada na naknade šteta i ostale naknade nježivotnih osiguranja, čiji su rashodi u 2021. godini iznosili 107.494.723 KM, što je za 9,4% više u odnosu na prethodnu godinu. Poslovni dobitak u 2021. godini je iznosio 26.630.984 KM, što je za 9,3% manje u odnosu na prethodnu godinu. Finansijski prihodi u 2021. godini su iznosili 11.622.509 KM, što je za 9,1% više u odnosu na prethodnu godinu, dok su finansijski rashodi u 2021. godini iznosili 1.542.730 KM, što je za 15,5% manje u odnosu na prethodnu godinu. Dobitak/ gubitak redovne aktivnosti u 2021. godini je iznosio 36.710.763 KM, što je za 3,9% manje u odnosu na prethodnu godinu. Ostali prihodi u 2021. godini su iznosili 4.243.058 KM, što je za 18,4% više u odnosu na prethodnu

godinu, dok su ostali rashodi u 2021. godini iznosili 4.982.505 KM, što je za 9,2% manje u odnosu na prethodnu godinu.

Na kraju, ukupni prihodi i rashodi od usklađivanja vrijednosti imovine u 2021. godini su iznosili 1.045.039 KM, što je za 35,4% manje u odnosu na prethodnu godinu. Ova tabela predstavlja bilans uspjeha za sva društva za osiguranje iz RS za 2020. godinu i 2021. godinu. Možemo vidjeti da su ukupni prihodi i dobitak porasli u 2021. godini u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje je najvećim dijelom posljedica rasta prihoda od premije osiguranja i smanjenja rashoda za funkcionalne troškove. Takođe, primjetno je da je došlo do povećanja rashoda po osnovu promjene računovodstvenih politika i ispravke grešaka iz ranijih godina. Usporedno s tim, porasli su i prihodi po tom osnovu. Neto dobitak u 2021. godini je manji u odnosu na prethodnu godinu zbog povećanja troškova po osnovu promjene računovodstvenih politika i ispravki grešaka, kao i porasta odloženog poreza na dobit.

Analiza trendova i pokazatelja za osiguranja u Republici Srpskoj

Da bi se napravila analiza trendova i pokazatelja za osiguranja u Republici Srpskoj, može se koristiti niz finansijskih pokazatelja kako bi se bolje razumjelo poslovanje i performanse osiguravajućih društava u ovom regionu. Ovdje je nekoliko najvažnijih pokazatelja i njihove tendencije u periodu od 2020. do 2021. godine:

1. Pokazatelj likvidnosti: Ratio tekuće likvidnosti, koji pokazuje sposobnost društva za osiguranje da plati tekuće obaveze u odnosu na tekuća sredstva, imao je vrijednosti malo iznad 1 u oba perioda. To ukazuje na to da su osiguravajuća društva u RS imala dovoljno tekućih sredstava da pokriju svoje obaveze.
2. Pokazatelj solventnosti: Ratio kapitalne adekvatnosti, koji pokazuje da li osiguravajuća društva u RS imaju dovoljno kapitala da podmire svoje dugoročne obaveze, povećao se sa 15,4% u 2020. na 16,1% u 2021. godini, što ukazuje na to da su društva učvrstila svoju poziciju u odnosu na dugoročne obaveze.
3. Pokazatelj profitabilnosti: Neto dobitak / Neto gubitak, koji pokazuje da li su osiguravajuća društva ostvarila dobit ili gubitak tokom godine, iznosio je 31.698.742 KM u 2020. i 30.415.484 KM u 2021. godini. To ukazuje na to da su osiguravajuća društva u RS u 2021. godini imala nešto manju neto dobit u odnosu na prethodnu godinu.

4. Pokazatelj efikasnosti: Odnos ukupnih prihoda i ukupnih rashoda, koji pokazuje da li su osiguravajuća društva u RS efikasno upravljala svojim prihodima i rashodima, iznosio je 1,15 u 2020. godini i 1,13 u 2021. godini. To ukazuje na to da su osiguravajuća društva u RS imala nešto manju efikasnost u upravljanju svojim prihodima i rashodima u 2021. godini u odnosu na prethodnu godinu. Odnos troškova i prihoda (koji pokazuje koliko efikasno društvo upravlja svojim troškovima) je porastao sa 88,3% u 2020. godini na 89,4% u 2021. godini, što može da ukaže na izazove u kontroli troškova i potrebu za boljim upravljanjem resursima.
5. Pokazatelj aktivnosti: Odnos premije / ukupna imovina, koji pokazuje koliko je premija osiguranja osiguravajućeg društva u odnosu na ukupnu imovinu, iznosio je 9,8% u 2020. i 9,5% u 2021. godini.
6. Pokazatelj rentabilnosti: Rentabilnost kapitala (ROE) u 2021. godini je iznosila 7,6%, što je manje od prosečne rentabilnosti u industriji osiguranja. Ovo može da ukazuje na to da društva za osiguranje u Republici Srpskoj imaju probleme u upravljanju rizicima i da ne uspevaju da generišu dovoljno prihoda od svojih investicija.
7. Pokazatelj zaduženosti: Ukupna zaduženost društva za osiguranje se uvećala za 11,1% u 2021. godini, što može da predstavlja problem za dugoročnu stabilnost društva.
8. Pokazatelj stabilnosti: Koeficijent pokrivenosti sopstvenim kapitalom je umanjeno sa 16,3% u 2020. godini na 14,5% u 2021. godini, što može da upućuje na to da društva za osiguranje u Republici Srpskoj imaju nisku stepen stabilnosti i da su izloženi većim rizicima.

Tendencije:

- Ukupni prihodi su porasli za 5,5% u 2021. godini u odnosu na prethodnu godinu, što može da ukazuje na postepeno poboljšavanje poslovnog okruženja i potrebu za uslugama osiguranja u regionu.
- Iako je dobitak po osnovu redovne aktivnosti porastao u 2021. godini, rentabilnost kapitala je padala, što može da upućuje na probleme u upravljanju rizicima i neuspeh u generisanju dovoljnih prihoda od investicija.

- Odnos troškova i prihoda (koji pokazuje koliko efikasno društvo upravlja svojim troškovima) je porastao sa 88,3% u 2020. godini na 89,4% u 2021. godini, što može ukazivati na izazove u kontroli troškova i potrebu za boljim upravljanjem resursima.
- Ukupna zaduženost društava za osiguranje je porasla za 11,1% u 2021. godini, što predstavlja potencijalni izazov za dugoročnu stabilnost društava.
- Koeficijent pokrivenosti sopstvenim kapitalom se smanjio sa 16,3% u 2020. godini na 14,5% u 2021. godini, što može ukazivati na to da društva za osiguranje u RS imaju nisku stopu stabilnosti i da su izloženi većim rizicima.

5. ZAKLJUČAK

Zaključak o primjeni Međunarodnog standarda za finansijsko izvještavanje broj 17 (MSFI 17) na društva za osiguranje u Republici Srpskoj predstavlja kompleksan i izazovan zadatak. Ovaj standard ima značajne implikacije na finansijsko izvještavanje društava za osiguranje i njihovu sposobnost da efikasno upravljaju svojim poslovnim rizicima. Primjena MSFI 17 predstavlja izazov za društva za osiguranje, regulatorna tijela i računovodstvene stručnjake. Ovaj standard uvodi brojne promjene u načinu obračuna i prezentacije finansijskih izvještaja, uključujući nova pravila za knjiženje prihoda, rashoda i bilansiranja finansijskih instrumenata.

Jedan od glavnih izazova je procjena finansijskih rizika i izazova koji će se pojaviti prilikom primjene novih standarda, posebno u pogledu usklađivanja postojećih sistema i procesa sa novim zahtjevima. Društva za osiguranje će takođe morati uložiti značajne napore u edukaciju zaposlenih o novim pravilima i načinima izvještavanja. Primjena MSFI 17 bi imala potencijalne efekte na portfelj finansijske imovine osiguravajućeg društva iz Republike Srpske. MSFI 17 zahtijeva drugačiji pristup računovodstvu osiguravajućih društava i uvodi novi način obračuna prihoda od osiguranja, što bi moglo da dovede do promjena u načinu upravljanja portfeljem finansijske imovine. Najznačajnija promjena koju bi primjena MSFI 17 donijela odnosi se na način obračuna prihoda od osiguranja, koji bi se više ne bi obračunavao linearno tokom cijele godine, već bi bio prilagođen rizicima osiguranja i periodu trajanja police osiguranja. Ovo bi moglo da dovede do promjena u načinu

upravljanja portfeljem finansijske imovine, jer bi osiguravajuća društva bila podložnija fluktuacijama prihoda, ovisno o uslovima na tržištu.

Istraživanje je pokazalo da će novi standard MSFI 17 imati značajne efekte na portfelj finansijske imovine društva za osiguranje iz Republike Srpske. Neke od potencijalnih efekata uključuju značajne izmene u računovodstvenoj metodologiji, poboljšanje kvaliteta i prozračnosti finansijskih izveštaja, ali i značajne troškove implementacije novog standarda. U svetlu toga, društva za osiguranje u Republici Srpskoj treba da razmatraju prilagođavanje svojih procedura i sistema kako bi se pripremili za novi standard. Neke od mogućih aktivnosti koje bi kompanije mogle da primjene uključuju:

- Prilagođavanje računovodstvenog softvera i sistema za obradu podataka,
- Obuku i edukaciju za zaposlene u vezi sa novim standardom,
- Razmatranje mogućnosti za automatizaciju procesa rada.

Uspostavljanje radne grupe ili tima za implementaciju novog standarda takođe može biti od koristi kompanijama, kao i saradnja sa računovodstvenim firmama i konsultantima koji imaju iskustva u primeni MSFI standarda. Iako će uvođenje novog standarda MSFI 17 predstavljati značajne promene za društva za osiguranje u Republici Srpskoj, ove izmene takođe mogu poboljšati kvalitet i prozračnost finansijskih izveštaja, što može dovesti do poverenja investitora i korisnika usluga osiguranja. Očekuje se da će primjena MSFI 17 imati značajan uticaj na finansijske izvještaje društava za osiguranje u Republici Srpskoj. Primjena ovog standarda će dovesti do značajnih promjena u prikazivanju finansijskih izvještaja, što će omogućiti investitorima i drugim zainteresovanim stranama bolju informisanost o finansijskom stanju društava za osiguranje.

U konačnici, primjena MSFI 17 predstavljaće izazov za osiguravajuća društva u Republici Srpskoj, ali i priliku za poboljšanje transparentnosti, kvaliteta izvještaja i povjerenja investitora. Stoga, trebaju se aktivno uključiti u pripreme i primjenu novog standarda kako bi se postigli najbolji mogući rezultati.

LITERATURA

1. AZORS - Agencija za osiguranje Republike Srpske 2021. Godišnji izvještaj o stanju sektora osiguranja u Republici Srpskoj, maj Banja Luka.
2. Alihodžić, A., 2020. Specifičnosti ugovora o osiguranju i šta donosi primjena MSFI 17 u tom pogledu. FINra Visoka škola za finansije i računovodstvo Tuzla.
3. Arnet, M., 2002. Pravni osnovi osiguranja. Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
4. Badnjar, Đ., Karadžić, J., 2019. Izazovi osiguravanja kiber rizika. *Ekonomika*, 65(1), 75-85.
5. Božović, R., 2017. Uticaj Solventnosti 2 na razvoj menadžmenta rizika u društvima za osiguranje. *Stručni radovi: Zbornik radova Fakulteta za menadžment Zaječar*.
6. Vujanić, M., 2014. Upravljanje rizicima u osiguranju. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, 63(69), 211-226.
7. Gavrilović, M., 2012. Osiguranje u bankarstvu. *Bankarstvo*, 41(3-4),
8. Dinulović, R. i Matijević, M., 2018. Osiguranje u funkciji upravljanja rizikom u savremenom poslovanju. *Ekonomski izazovi*, 7(14), 105-114;
9. Dragičević, V. i Petrović, P., 2018. Računovodstveno i finansijsko izvještavanje društava za osiguranje u Republici Srbiji. *Ekonomija: časopis za ekonomsku teoriju i praksu*, 21(2).
10. Ilić, M., 2016. Primena Međunarodnih standarda finansijskog izvještaja u savremenom poslovanju. *Menadžment u hotelijerstvu i turizmu*, 4(1),
11. Kalinić, Z., 2017. Solventnost II i regulativa osiguranja i Bosni i Hercegovini (Republika Srpska). SorS, Sarajevo
12. Kovačević, V., Milićević, V., 2019. Uticaj primjene MSFI 17 na finansijske izvještaje društava za osiguranje u Republici Srpskoj. *Inovacije u poslovanju*, 7(2), 35-44.
13. Kuzman, M., 2017. Osiguranje kao institucija i usluga. *Ekonomske teme*, 55(1).
14. Kuzman, T., 2017. Upravljanje rizikom u društvima za osiguranje. *Tržište*, 29(2).
15. Marjanović, B., Milićević, D., Stojiljković, I. Živanković, I., 2019. Analiza potreba i zadovoljstva osiguranika u Srbiji. *Ekonomika*, 65(3), 43-54; str. 46-47

16. Milanković, M., 2020. Uticaj primjene MSFI 17 na finansijsko izvještavanje društava za osiguranje u Republici Srpskoj. Ekonomski fakultet u Banjoj Luci.
17. Miletić, M., 2016. Upravljanje rizikom u osiguranju. *Ekonomika*, 62(4), 65-76.
18. Nikolić, Đ., 2011. Ugovor o osiguranju u novom Zakonu o obaveznim odnosima. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 45(3),
19. Novaković, B., 2019. Solvency II - prepreke i izazovi u primeni. *Journal of Accounting and Business Challenges*, 5(1),